

Investigating the foreign investment system in Iran and comparing it with the foreign investment facilitation plan

Neda Nafari^{*}

Assistant Professor, Department of Public Administration, Faculty of Management, Islamic Azad University, North Tehran Branch, Tehran, Iran

Ali Alaeddini

Ph.D. student of Public Administration, Department of Public Administration, Faculty of Management, Islamic Azad University, North Tehran Branch, Tehran, Iran

Ehsan Shabanian

Ph.D. student of Public Administration, Department of Public Administration, Faculty of Management, Islamic Azad University, North Tehran Branch, Tehran, Iran

Mahsa Gholami

Ph.D. student of Public Administration, Department of Public Administration, Faculty of Management, Islamic Azad University, North Tehran Branch, Tehran, Iran

DOI: 10.22098/CPA.2024.1448.1030

Abstracts

Foreign investment has played an important role in the world economy since the late 19th century. The world is characterized by different levels of development based on the role of foreign investment and they have documented plans to increase the amount of its absorption in their country. In Iran, the program of increasing foreign investment has been on the agenda for many years and has formed an important part of the country's financing system. The situation of Iran's foreign investment management is good compared to some OPEC standards and in others it needs more attention and search. Based on this, the government system of the country should put on the agenda to strengthen the freedom of information flow in order to increase the access and transparency of the country. Also, important decisions have been made to secure foreign investment and take serious steps in the field of using new technologies and developing international cooperation.

keywords: Foreign investment, investment management, trade, financing

Extended Abstract

Foreign investment has played an important role in the world economy since the late 19th century. Countries of the world with different levels of development are aware of the importance of the role of foreign investment and have documented plans to increase the amount of its attraction in their country.

Context and Purpose: In Iran, the program to increase the amount of foreign investment has been on the agenda for many years. In this article, the status of Iran's foreign investment system has been compared with OPEC's foreign investment facilitation standards to identify its strengths and weaknesses.

Methodology: A comparative study based on legal evidence. Comparing the laws and regulations of the foreign investment system in Iran with OPEC standards.

Findings: As you will see below, Iran's foreign investment management situation needs more attention and effort compared to some OPEC standards. The present study shows that there is

---

* Corresponding Author: nedanafari191@gmail.com . <https://orcid.org/0000-0002-4695-8252>

How to Cite: Nafari, N., Alaeddini, A., Shabanian, E., Gholami, M., (2024). Investigating the foreign investment system in Iran and comparing it with the foreign investment facilitation plan, *Comparative Public Administration Quarterly*, 1(4), PP 22-39.

DOI: 10.22098/CPA.2024.1448.1030

a significant difference between Iran's foreign investment management situation and OPEC standards. has it.

Conclusion: Based on this, the country's governance system should put new measures on the agenda to strengthen the freedom of information flow in order to increase access and transparency. It should also pay attention to increasing the stability of investment environments, property security and investment protection. Make investment procedures efficient. Use new technologies to improve investment environments. Strengthen the monitoring and review mechanisms in the implementation of investment policies and take advantage of all the capacities of the country in the field of international cooperation.

Keywords: foreign investment, investment management, business, financing

بررسی تطبیقی نظام سرمایه گذاری خارجی در ایران در مقایسه با طرح تسهیل سرمایه گذاری خارجی APEC

ندا نغری*

استادیار، گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال، تهران، ایران.

علی علاءالدینی

دانشجویی دکتری مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال، تهران، ایران

احسان شعبانیان

دانشجویی دکتری مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال، تهران، ایران

مهسا غلامی

دانشجویی دکتری مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال، تهران، ایران

تاریخ دریافت: 1402/10/30

تاریخ بازنگری: 1402/12/22

تاریخ پذیرش: 1402/12/29

نوع مقاله: پژوهشی

صص: 22-39

چکیده:

سرمایه گذاری خارجی از اواخر سده 19 میلادی نقش مهمی را در اقتصاد جهانی بازی کرده است. کشورهای جهان با سطوح مختلف توسعه بر اهمیت نقش سرمایه گذاری خارجی آگاه بوده و برنامه های مدونی برای افزایش میزان جذب آن در کشور خود دارند. در ایران نیز سالهاست که برنامه افزایش میزان جذب سرمایه های خارجی در دستور کار قرار گرفته و بخش مهمی از نظام تامین مالی کشور را شکل داده است. در این مقاله وضعیت نظام سرمایه گذاری خارجی با استاندارد تسهیل سرمایه گذاری خارجی اپک مقایسه شده تا در نسبت با آن نقاط قوت وضعف مشخص شود. همانطور که در ادامه ملاحظه خواهید نمود، وضعیت مدیریت سرمایه گذاری خارجی ایران در مقایسه با برخی استانداردهای اپک خوب و در برخی دیگر نیازمند توجه و تلاش بیشتر می باشد. بر همین اساس نظام حکمرانی کشور می بایست برای تقویت آزادی جریان اطلاعات بمنظور افزایش دسترسی و شفافیت اقدامات جدیدی را در دستور کار قرار دهد. همچنین باید برای تامین امنیت سرمایه گذاری خارجی تصمیمات مهمی گرفته و در حوزه بکارگیری فناوری های نوین و توسعه همکاری های بین المللی گام های جدی بردارند.

کلیدواژگان: سرمایه گذاری خارجی، مدیریت سرمایه گذاری، تجارت، تامین مالی

مقدمه

سرمایه گذاری مستقیم خارجی از دیدگاه UNCTAD² عبارت است از سرمایه گذاری که مناسبات بلند مدت دارد و کنترل سود پیوسته شخصیت حقیقی یا حقوقی مقیم یک کشور خارجی را در شرکتی واقع در کشور میزبان عهده دار است. بنظر کوبین سرمایه گذاری خارجی بمنظور بدست آوردن سود پیوسته صورت می گیرد که سرمایه گذار در موسسه ای مستقر در کشوری غیر از کشور خود به آن اقدام می کند و بر اثر آن، حق رای موثر در مدیریت شرکت یا موسسه را نیز دارد.

سرمایه گذاری خارجی از اواخر سده 19 میلادی نقش مهمی را در اقتصاد جهانی بازی کرده است. در دوره های پیش از 1914 جابجایی سرمایه با جابجایی بزرگ جمعیتی در اروپا همراه بود و به بیشتر سرمایه گذاری ها بهره ثابت داده می شد. در آن زمان بریتانیا مهمترین کشور اعتبار دهنده جهان بشمار می رفت. در سال 1914 نیمی از سرمایه بین المللی به این کشور تعلق داشت.

سرمایه گذاری خارجی در ایران، کم و بیش بموازات دگرگونی سرمایه گذاری در دیگر کشورها شکل گرفته اما بدلیل تحولات سیاسی در دوره های زمانی مختلف، روند سرمایه گذاری در ایران با نوساناتی روبه رو بوده است. با وجود این که در چندسال گذشته قیمت نفت دچار نوسان و تغییر بوده ولی در عین حال سطح پس انداز ملی جوابگو نبوده و منابع کافی جهت سرمایه گذاری در کشور وضعیت مطلوبی ندارد. (رحمانی، پوررجب و رحمانیان، ص 168) بنابراین با توجه به کمبود منابع مالی از سویی و نیاز کشور به تکنولوژی پیشرفته از سوی دیگر، جذب سرمایه گذاری های مستقیم خارجی باید مورد توجه جدی قرار گیرد.

این مقاله به موضوع بررسی نظام سرمایه گذاری خارجی در ایران در مقایسه با طرح تسهیل سرمایه گذاری خارجی APEC پرداخته و راهکارهایی در این خصوص ارائه می دهد. در همین راستا و بمنظور شناخت وضعیت نظام سرمایه گذاری خارجی در ایران محورهای زیر مورد ارزیابی قرار خواهند گرفت؛

1. قوانین و مقررات حاکم بر روابط سازمان های فعال در توسعه اقتصادی ایران
2. سازمان ها و موسسات دولتی مرتبط با سرمایه گذاری خارجی در ایران

الف) تاریخچه

نخستین سرمایه گذاری مستقیم خارجی در ایران در سال 1298 ه.ق براساس قراردادی میان دولت ایران و بارون جولیس رویتز از انگلستان شکل گرفت که اجرایی نشد. ولی 16 سال بعد امتیاز تاسیس بانک شاهنشاهی بمدت 50 سال بهمان شخص واگذار شد. در گذشته نیز بیشترین حجم سرمایه گذاری خارجی از اواسط سده سیزدهم و اوایل سده چهاردهم هجری توسط روسها و انگلیس ها در امور تجارت، صنعت و بانکداری آغاز شده بود. سرمایه گذاری خارجی در ایران تا سالهای 1310 و 1311 اغلب بصورت واگذاری امتیازاتی به خارجیان صورت می گرفت. این امر سبب بی اعتمادی تاریخی مردم نسبت به سرمایه گذاران خارجی شده و ملی شدن صنعت نفت در سال 1330

² United Nations Conference on Trade and Development

خورشیدی را در پی داشت. به پشتوانه قانون حمایت از سرمایه های خارجی در سال 1334، جریان سرمایه های ورودی کشور روند افزایشی پیدا کرد و از سال 1336 فعالیت شرکت های پندملیتی در ایران آغاز شد. (رحمانی، پوررجب و رحمانیان، ص 168)

ایران میان کشورهای جهان از نظر میزان جذب سرمایه گذاری خارجی در رتبه 79 طی سال 2022 قرار داشته است. امریکا با جذب سرمایه 285 میلیارد دلار در رتبه نخست، چین با 189 میلیارد دلار در رتبه دوم و سنگاپور با 141 میلیارد دلار در رتبه سوم از این نظر قرار داشته اند. میزان جذب سرمایه گذاری خارجی امریکا در این سال 26 درصد نسبت به سال قبل از آن کاهش داشته است. ایران از کشورهایی مثل بلغارستان، استونی، ایرلند، آلبانی، صربستان، ایسلند، پاکستان و ترکمنستان سرمایه خارجی بیشتری در سال 2022 جذب کرده است. (خبرگزاری فارس، 1402) بررسی وضعیت سرمایه گذاری خارجی از سال 1381 نشان میدهد، آمار سرمایه گذاری خارجی از سال 1395 روند افزایشی به خود گرفته است، به طوری که به رقم 3.2 میلیارد دلار در آن سال و رقم 5 میلیارد دلار در سال 1396 رسیده است. با خروج آمریکا از برجام در اردیبهشت ماه سال 1397 و ترس شرکت های بین المللی از حضور در بازار ایران، آمار سرمایه گذاری خارجی با کاهش قابل ملاحظه ای مواجه شده و به رقم 2.7 میلیارد دلار رسیده است و در سال 1398 نیز روند نزولی حفظ شده است.

ب) نظام سرمایه گذاری خارجی در ایران

1. قوانین و مقررات

قواعد و چارچوب های مربوط به جذب و حفظ امنیت سرمایه گذاری خارجی در کشور می تواند تعیین کننده راهبرد کشورها در مواجهه با این موضوع باشد. بر همین اساس می توان قواعد مذکور را در متن قوانین و مقررات مصوب کشورها جستجو نمود. با توجه به جستجوهای صورت گرفته، تاکنون دو قانون اصلی در رابطه با سرمایه گذاری خارجی در کشور به تصویب رسیده که در ادامه آورده شده است.

1.1. قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری های خارجی و آئین نامه اجرائی آن

از سال 1334 چارچوب قانونی سرمایه گذاری خارجی در ایران قانون جلب و حمایت سرمایه های خارجی بوده است. در راستای انجام اصلاحات در ساختار اقتصادی کشور، مجلس شورای اسلامی طرح قانون جدید سرمایه گذاری خارجی با عنوان قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی را پیشنهاد نمود که نهایتاً در سال 1381 به تصویب رسید. قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی جانشین قانون جلب و حمایت سرمایه های خارجی که از سال 1334 حاکم بود، گردید. این جایگزینی موجب توسعه چارچوب قانونی و محیط فعالیت سرمایه گذاران خارجی در ایران گردیده است. (سامانه ملی قوانین و مقررات، 1402)

❖ آئین نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی

هیأت وزیران در جلسه مورخ 1381.6.24 بنا به پیشنهاد شماره 29778 مورخ 1381.5.23 وزارت امور اقتصادی و دارایی و به استناد ماده (25) قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی - مصوب 1381- آیین نامه اجرایی قانون یاد شده را به تصویب رساند. (سامانه ملی قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران، 1402)

1.2. مقررات سرمایه گذاری در مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران

این مقررات توسط اکثریت وزرای عضو شورای عالی مناطق آزاد تجاری - صنعتی در جلسه مورخ 19/ 2/ 1373، با توجه به اختیار تفویضی هیأت وزیران (موضوع تصویبنامه شماره 16632 /ت 30 هـ مورخ 13/ 2/ 1373) و به استناد ماده (20) قانون «چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران» - مصوب 1372 - مقررات سرمایه گذاری در مناطق آزاد تجاری - صنعتی به تصویب رسید. (سامانه ملی قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران، 1402)

- برخی از مهمترین فزازه‌های مقرر فوق الذکر عبارتند از (پایگاه اطلاع رسانی مناطق ویژه و آزاد ایران، 1402)؛
- سرمایه‌گذاران خارجی می‌توانند در فعالیتهای اقتصادی منطقه به هر نسبتی سرمایه‌گذاری نمایند. درخواست‌های سرمایه‌گذاران خارجی واصله در هر منطقه توسط سازمان همان منطقه آزاد مورد بررسی قرار می‌گیرد و مجوز سرمایه‌گذاری توسط سازمان همان منطقه صادر می‌شود.
  - سرمایه‌گذاران خارجی در مناطق آزاد می‌توانند از مزایای قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی در جمهوری اسلامی ایران برخوردار باشند.
  - امکان تاسیس شرکت ایرانی با مالکیت 100 درصدی خارجی در مناطق وجود دارد.
  - امکان تملک زمین توسط شرکت ثبت شده ایرانی در مناطق وجود دارد.
  - سرمایه‌گذار می‌تواند سرمایه‌ای را که به منطقه وارد می‌کند، بیمه نماید. در صورتی که به دلیل وقوع حادثه، مؤسسه بیمه مزبور طبق مقررات بیمه‌نامه جانشین سرمایه‌گذار شود، این جانشینی به واسطه پرداخت خسارت به بیمه‌گذار به رسمیت شناخته می‌شود، اما انتقال سرمایه محسوب نمی‌شود.
  - خروج سود ویژه و مبالغ مربوط به اصل و منافع حاصل از فعالیتهای اقتصادی سرمایه‌های خارجی همچنین مبالغ ناشی از فروش، یا واگذاری این گونه سرمایه‌ها از مناطق مجاز است.
  - سرمایه‌گذاران می‌توانند سهام یا سهم‌الشرکه خود را با موافقت سازمان منطقه به سرمایه‌گذاران دیگر واگذار نمایند. در این صورت انتقال گیرنده از هر نظر جانشین سرمایه‌گذار اول می‌شود.
  - موارد اختلاف بین سرمایه‌گذار خارجی و طرف ایرانی بر اساس قراردادهای توافق‌های کتبی حل خواهد شد.

2. سازمان‌ها و موسسات دولتی

شناخت و بررسی عملکرد متولیان و دست‌اندرکاران حاکمیتی مربوط به حوزه سرمایه‌گذاری خارجی کشور می‌تواند نشان‌دهنده وضعیت حکمرانی و مدیریت دولت در این حوزه باشد. در این راستا سازمان‌ها و موسسات حاکمیتی فعال در حوزه سرمایه‌گذاری خارجی شناسایی گردید که در ادامه توضیحاتی درباره آنان آورده شده است.

2.1. سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران

سازمان به موجب قانون تنها نهاد رسمی تشویق سرمایه‌گذاری خارجی در کشور می‌باشد که در چارچوب قانون جدید تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی، مصوب 1381، به تسهیل ورود سرمایه، تامین حمایت قانونی و امنیت کامل برای سرمایه‌گذاری‌های خارجی می‌پردازد. اداره کل سرمایه‌گذاریهای خارجی در سازمان، مسئول دریافت کلیه

تقاضاهای پذیرش سرمایه گذاری، صدور مجوز سرمایه گذاری، هدایت امور، حفاظت از حقوق سرمایه گذاران در طرح های مصوب و همچنین ارائه خدمات مختلف به سرمایه گذاران از جمله ارائه کمک، انجام هماهنگی و تسهیل کلیه امور مربوط به سرمایه گذاری آنان، حتی پس از صدور مجوز سرمایه گذاری خارجی می باشد.

به عنوان دستگاه متولی سرمایه گذاری خارجی، سازمان مسئول رسیدگی به کلیه امور مربوط به نقل و انتقالات سرمایه گذاریهای خارجی، مدیریت و انجام مذاکرات مربوط به موافقتنامه های دو و چند جانبه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه گذاری بادیگردولت ها و سازمانهای بین المللی است. در حال حاضر، صرف نظر از مذاکرات در دست انجام با تعداد کثیری از کشورهای جهان، موافقتنامه دو جانبه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه گذاری با اغلب کشورهای اروپائی، آسیای جنوب شرقی، کشورهای همسایه و سایر کشورهای منطقه خاورمیانه، شمال و جنوب آفریقا به امضاء رسیده است. (سازمان سرمایه گذاری و کمکهای اقتصادی و فنی ایران، 1402؛ <https://investiniran.ir>)

دو بازوی سازمان در اداره امور مربوط به سرمایه گذاری خارجی عبارت است از؛

پنجره واحد خدمات سرمایه گذاری خارجی

پنجره واحد سرمایه گذاری خارجی سامانه ای ملی است که مبتنی بر بستر سیستم مدیریت فرآیند آرین نوین پیاده سازی شده است. این سامانه موانع و فرآیندهای پیچیده موجود را برطرف ساخته و جذب سرمایه را از سرمایه گذاران خارجی تسهیل می بخشد. (<https://iisw.ir>)

هیئت سرمایه گذاری خارجی

هیئت مسئول بررسی و تصمیم گیری در مورد کلیه درخواست های سرمایه گذاری اعم از درخواست های پذیرش، واردات و استفاده از سرمایه خارجی و نیز بازگرداندن سرمایه و سود تعهدی است. اعضای دائمی هیأت، چهار معاون وزیر تعیین شده در ماده 6 قانون فیپا هستند و جلسات هیأت به حد نصاب حداقل سه عضو دائمی نیاز دارد و تصمیمات با حداقل سه رأی مثبت اتخاذ می شود. (<https://ipa.investiniran.ir>)

2.2. مناطق آزاد ایران

نه منطقه آزاد شامل کیش، بانه و مریوان، قصرشیرین، قشم، چابهار، انزلی، ارس، اروند و ماکو در ایران فعال است. عملکرد مناطق آزاد در ایران به دلیل تطابق نداشتن با راهبرد توسعه موفق نبوده است. در حال حاضر حجت الله عبدالملکی به سمت دبیر شورای عالی مناطق آزاد تجاری-صنعتی و ویژه اقتصادی منصوب شده است. در نظر داشتن شرایط مناطق آزاد ایران می تواند تأثیرات مثبتی در جهت گیری اهداف اقتصادی شما داشته باشد. بدیهی است که هر یک از مناطق آزاد ویژگی های منحصر به فرد خود را دارد؛ زیرا نوع مدیریت، شرایط زیرساخت ها، موقعیت جغرافیایی، منابع طبیعی و پیشینه اقتصادی مناطق آزاد ایران با یکدیگر یکسان نیستند. (درگاه خدمات مناطق آزاد و ویژه ایران، 1402؛ <https://www.freezones.ir/fa/freezones>)

2.3. معاونت دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه

در سالهای اخیر وزارت امور خارجه نقش مهمی در راهبری و توسعه دیپلماسی اقتصادی کشور ایفا نموده است. در این خصوص معاونت دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه با ایجاد اتاق های بازرگانی مشترک با کشورهای مختلف جهان و برگزاری نمایشگاه های اقتصادی و بازرگانی در آنها امکان جذب سرمایه های خارجی در کشور را فراهم نموده است. همچنین در این ظرفیت امکان همکاری های مشترک بین ظرفیت های صنعتی و اقتصادی کشور با سایر کشورها نیز

وجود دارد که در این راستا سرمایه های خوبی به داخل کشور جذب شده است. (پایگاه اطلاع رسانی معاونت دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه، 1402؛ <https://economic.mfa.ir>)

ج) طرح تسهیل سرمایه گذاری خارجی اپک

سازمان همکاری های اقتصادی آسیا-پاسفیک (APEC) یک گروه اقتصادی از کشورهای حاشیه اقیانوس آرام هستند که به منظور بهبود مناسبات اقتصادی و سیاسی با یکدیگر دیدار می نمایند. این گروه دارای کمیته های اجرایی در زمینه های گسترده ای از مسائل، از ارتباطات تا شیلات است. این سازمان طرحی را برای تسهیل سرمایه گذاری خارجی³ در کشورهای عضو خود پیشنهاد داده است. طرح مذکور شامل فهرستی جامع از اقدامات تجویز شده برگرفته از هشت اصل است که به موضوعات شفافیت، مقررات بیش از حد، سادگی، و قابل پیش بینی بودن می پردازد که به نوبه خود، سرمایه گذاری را قادر می سازد تا به طور موثر برای تأمین مالی فعالیت های تجاری مولد جریان یابد. اصول هشت گانه طرح فوق الذکر عبارتند از؛

- ❖ ارتقای دسترسی و شفافیت در تدوین و اداره سیاست های مرتبط با سرمایه گذاری.
- ❖ افزایش ثبات محیط های سرمایه گذاری، امنیت اموال و حفاظت از سرمایه گذاری.
- ❖ افزایش قابلیت پیش بینی و ثبات در سیاست های مرتبط با سرمایه گذاری.
- ❖ بهبود کارایی و اثربخشی رویه های سرمایه گذاری.
- ❖ ایجاد روابط سازنده با ذینفعان.
- ❖ استفاده از فن آوری جدید برای بهبود محیط های سرمایه گذاری.
- ❖ ایجاد مکانیسم های نظارت و بازنگری برای سیاست های سرمایه گذاری
- ❖ افزایش همکاری های بین المللی

هدف اصلی طرح اقدام تسهیل سرمایه گذاری خارجی، کاهش دو عامل مهم موثر بر تصمیم سرمایه گذار است که در ادامه شرح داده شده است؛ اول هزینه رگولاتوری: یک فرآیند نظارتی بیش از حد طاقت فرسا که به ماه ها تأیید نظارتی نیاز دارد، شرکت ها را از فکر سرمایه گذاری در یک اقتصاد میزبان بالقوه منصرف می کند. برای سیاستگذاران مهم است که بین منافع عمومی و تلاش برای کارآمدتر و مؤثرتر کردن فرآیند سرمایه گذاری، عمدتاً از طریق تشویق شفافیت، ثبات و دسترسی در مقررات تجاری و سرمایه گذاری خود، تعادل ایجاد کنند. و دوم ریسک نظارتی: مدیریت ریسک کسب و کار اصلی سرمایه گذار است. ریسک نظارتی حوزه اصلی است که IFAP امیدوار است به آن بپردازد و فرآیند نظارتی را واضح و به راحتی قابل درک کند. این خطرات به ویژه مهم هستند زیرا سرمایه گذاران خارجی ممکن است با محیط مقررات داخلی آشنا نباشند.

³ تسهیل سرمایه گذاری خارجی به اقداماتی اطلاق می شود که توسط دولت ها برای جذب سرمایه گذاری خارجی و به حداکثر رساندن اثربخشی و کارایی اداره آن در تمام مراحل چرخه سرمایه گذاری انجام می شود.

د) مقایسه کارکرد نظام سرمایه گذاری خارجی ایران با طرح تسهیل سرمایه گذاری خارجی اپک

در این بخش از مقاله به بررسی ارتباط نظام سرمایه گذاری خارجی ایران (قوانین و مقررات و بازیگران دست اندرکار سرمایه گذاری خارجی ایران) با اصول هشت گانه طرح تسهیل سرمایه گذاری خارجی در ایران پرداخته شده است. در این راستا جدول زیر ارتباط فوق آورده شده است.

اصول هشت گانه طرح تسهیل سرمایه گذاری خارجی اپک	قوانین و مقررات سرمایه گذاری خارجی ایران	بازیگران دست اندرکار سرمایه گذاری خارجی ایران
ارتقای دسترسی و شفافیت در تدوین و اداره سیاست های مرتبط با سرمایه گذاری	ماده 3 آیین نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی	معاونت دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه آژانس تشویق سرمایه گذاری خارجی ایران سازمان سرمایه گذاری و کمکهای اقتصادی و فنی ایران
افزایش ثبات محیط های سرمایه گذاری، امنیت اموال و حفاظت از سرمایه گذاری	بند 6 بخش الف ماده 4 آیین نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی بند 2 بخش ب ماده 4 آیین نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی ماده 11 آیین نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی ماده 10 مقررات سرمایه گذاری در مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران	آژانس تشویق سرمایه گذاری خارجی ایران سازمان سرمایه گذاری و کمکهای اقتصادی و فنی ایران دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد تجاری، صنعتی و ویژه اقتصادی
افزایش قابلیت پیش بینی و ثبات در سیاست های مرتبط با سرمایه گذاری	ماده 13 آیین نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی	معاونت دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه دفتر سرمایه گذاری های خارجی سازمان سرمایه گذاری و کمک های اقتصادی و فنی ایران
بهبود کارایی و اثربخشی رویه های سرمایه گذاری	ماده 16 آیین نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی ماده 18 آیین نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی ماده 20 آیین نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی	معاونت دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه اداره کل نیروی انسانی و توسعه مدیریت سازمان سرمایه گذاری و کمک های اقتصادی و فنی ایران
ایجاد روابط سازنده با ذینفعان	-	-

بازیگران دست اندرکار سرمایه گذاری خارجی ایران	قوانین و مقررات سرمایه گذاری خارجی ایران	اصول هشت گانه طرح تسهیل سرمایه گذاری خارجی اپک
-	-	استفاده از فن آوری جدید برای بهبود محیط های سرمایه گذاری
<p>ذیحسابی و اداره کل امور مالی و نظارت بر وام ها و تسهیلات خارجی سازمان سرمایه گذاری و کمکهای اقتصادی و فنی ایران دفتر سرمایه گذاری های خارجی سازمان سرمایه گذاری و کمکهای اقتصادی و فنی ایران دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد تجاری، صنعتی و ویژه اقتصادی</p>	<p>ماده 2 آیین نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی ماده 8 آیین نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی ماده 13 آیین نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی ماده 15 آیین نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی ماده 21 آیین نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی ماده 11 مقررات سرمایه گذاری در مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران</p>	ایجاد مکانیسم های نظارت و بازنگری برای سیاست های سرمایه گذاری
<p>معاونت دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه دفتر وامها و مجامع و موسسات بین المللی سازمان سرمایه گذاری و کمکهای اقتصادی و فنی ایران دفتر روابط اقتصادی خارجی سازمان سرمایه گذاری و کمک های اقتصادی و فنی ایران</p>	-	افزایش همکاری های بین المللی

در ادامه هر یک از اصول هشت گانه مورد بررسی قرار گرفته است.

اصل اول؛ ارتقای دسترسی و شفافیت در تدوین و اداره سیاست های مرتبط با سرمایه گذاری

براساس توصیه های مرتبط با این اصل، کشورهای مقصد باید بسترهای لازم برای ارتقای دسترسی سرمایه گذاران خارجی به اطلاعات اقتصادی و ظرفیت های سرمایه گذاری خود را فراهم نمایند. این موضوع از طریق شفاف سازی اطلاعات و وضعیت حوزه های توصیه شده برای سرمایه گذاری خارجی مقدور است. در حال حاضر ظرفیت قانونی مرتبط با این اصل در داخل کشور در ماده 3 آیین نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی آورده شده است. قانون گذار موضوع دسترسی و شفافیت را بدین صورت تدبیر نموده است؛ « جدول روش های سرمایه گذاری خارجی، ویژگی ها و تسهیلات قابل ارایه در چارچوب قانون توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و اعلام می گردد.»

همچنین معاونت دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه و آژانس تشویق سرمایه گذاری خارجی ایران (تابع سازمان سرمایه گذاری و کمکهای اقتصادی و فنی ایران) وظایفی را در این خصوص عهده دار هستند. از جمله خدمات قابل اراه این ظرفیتها می توان به موارد زیر اشاره نمود؛

- ❖ ترویج و حمایت از سرمایه گذاری خارجی در کشور و مسائل مربوط به سرمایه گذاری خارجی،
- ❖ ارائه اطلاعات و مشاوره لازم به سرمایه گذاران خارجی.
- ❖ هماهنگی لازم در امور مربوط به اخذ مجوزهای لازم از جمله اعلام تأسیس، مجوز سازمان حفاظت محیط زیست، مجوزهای اشتراک آب، برق، سوخت و تلفن، اکتشاف. و پروانه بهره برداری از معادن و غیره از دستگاه های ذیربط قبل از صدور پروانه سرمایه گذاری .
- ❖ هماهنگی لازم در خصوص امور مربوط به صدور روادید، اقامت و مجوزهای کار برای افراد مرتبط با سرمایه گذاری خارجی .
- ❖ هماهنگی لازم در امور مربوط به سرمایه گذاری خارجی پس از صدور مجوز سرمایه گذاری از جمله ثبت شرکت سرمایه گذاری مشترک، ثبت سفارش و مسائل مربوط به واردات و عودت سرمایه، امور گمرکی و مالیاتی و غیره .
- ❖ هماهنگی لازم توسط نمایندگان دستگاه ها بین ادارات اجرایی دستگاه های مربوطه در خصوص درخواستهای سرمایه گذاری خارجی ایجاد شود.
- ❖ معرفی زمینه های قانونی و فرصت های سرمایه گذاری از طریق انجام و انجام فعالیت های تشویقی سرمایه گذاری خارجی در داخل و خارج از کشور، برگزاری همایش ها و سمینارها، همکاری با سازمان ها و نهادهای بین المللی ذیربط و ایجاد ارتباط و هماهنگی با سایر دستگاه ها در جمع آوری، تدوین و ارائه اطلاعات مرتبط. به سرمایه گذاری خارجی.

اصل دوم؛ افزایش ثبات محیط های سرمایه گذاری، امنیت اموال و حفاظت از سرمایه گذاری

یکی از مهمترین دغدغه های سرمایه گذاران خارجی موارد و موضوعات مرتبط با این اصل می باشد. عوامل مختلفی بر موضوع ثبات و امنیت سرمایه ها و سرمایه گذاری خارجی اثرگذارند؛ از موضوعات فنی و اقتصادی گرفته تا ملاحظات سیاسی و فرهنگی اجتماعی. در این رابطه نیز قانونگذار موضوعات را در قانون تشویق و حمایت از سرمایه گذاری خارجی

و مقررات سرمایه گذاری در مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران مدنظر قرار داده است. مفاد قانونی مرتبط با این اصل در زیر آورده شده است؛

❖ **بند 6 ماده 4 آیین نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی**

• آزادی صادرات کالای تولیدی بنگاه اقتصادی سرمایه پذیر تضمین شده و در صورت ممنوعیت صادرات، کالای تولیدی در داخل به فروش رسیده و حاصل آن به صورت ارز از طریق شبکه پولی رسمی کشور قابل انتقال به خارج می باشد.

❖ **بند 2 بخش ب ماده 4 آیین نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی**

• جبران زیان سرمایه گذاری خارجی ناشی از ممنوعیت و یا توقف اجرای موافقتنامه مالی بر اثر وضع قانون و یا تصمیمات دولت حداکثر تا سقف اقساط سررسید شده توسط دولت تضمین می شود.

• در روش های «ساخت، بهره برداری و واگذاری» و «مشارکت مدنی»، خرید کالا و خدمات تولیدی طرح مورد سرمایه گذاری توسط دستگاه دولتی طرف قرارداد، در مواردی که دستگاه دولتی خریدار انحصاری و یا عرضه کننده کالا و خدمات تولیدی به قیمت یارانه ای باشد، در چارچوب مقررات قانونی تضمین می شود.

❖ **ماده 11 آیین نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی**

• در مورد آن دسته از طرح های سرمایه گذاری که یک دستگاه دولتی، خریدار انحصاری کالا و خدمات تولیدی است و همچنین در مواردی که کالا و خدمات تولیدی طرح مورد سرمایه گذاری به قیمت یارانه ای عرضه می شود، دستگاه دولتی می تواند خرید کالا و خدمات تولیدی را به میزان و قیمت تعیین شده در قرارداد مربوط در چارچوب مقررات قانونی تضمین نماید.

❖ **ماده 10 مقررات سرمایه گذاری در مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران**

سرمایه سرمایه گذاران خارجی که پذیرش آنها مطابق تبصره (1) ماده (6) این مقررات به تصویب اکثریت وزرای عضو شورای عالی مناطق آزاد رسیده باشد، چنانچه در مواردی به وسیله قانون به نفع عموم ملی شود یا اینکه از سرمایه گذاران یاد شده سلب مالکیت شود جبران عادلانه خسارت به عهده دولت جمهوری اسلامی ایران می باشد. پرداخت خسارت به ماخذ ارزش بازاری سرمایه گذاری بلافاصله قبل از ملی شدن و یا سلب مالکیت خواهد بود و سرمایه گذار خارجی باید ظرف مدت سه ماه از تاریخ ملی شدن یا سلب مالکیت، تقاضای جبران خسارت را به سازمان منطقه تسلیم نماید.

در رابطه با وظایف سازمان های حاکمیتی می توان به آژانس تشویق سرمایه گذاری خارجی ایران سازمان سرمایه گذاری و کمکهای اقتصادی و فنی و دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد تجاری، صنعتی و ویژه اقتصادی ایران نمود که خدمت «تسهیل حل و فصل اختلافات بین دولت و سرمایه گذاران خارجی از طریق مذاکره» را به سرمایه گذاران خارجی ارائه می دهد.

اصل سوم؛ افزایش قابلیت پیش بینی و ثبات در سیاست های مرتبط با سرمایه گذاری

رفع ابهامات و نگرانی های سرمایه گذاران خارجی می تواند موجب اعتماد آنها به کشور مقصد سرمایه گذاری شود. این اعتماد و روشن بودن آینده سرمایه گذاری می تواند آنها را ترغیب نماید تا در تعیین اولویت های سرمایه گذاری خود

تجدید نظر کنند. در این خصوص نیز قانون گذار نظرات خود را در ماده 13 آیین نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی آورده است که عبارت است از؛

« سازمان سرمایه گذاری و کمکهای اقتصادی و فنی ایران ضمن انجام وظائف مربوط به پذیرش و حمایت از سرمایه گذاری های خارجی در چارچوب قانون، مسؤولیت انجام و هدایت فعالیت های تشویق سرمایه گذاری خارجی در داخل و خارج کشور و همچنین معرفی بسترهای قانونی و فرصت های سرمایه گذاری، انجام مطالعات و تحقیقات کاربردی، برگزاری همایش ها و سمینارها، همکاری های مشترک با مؤسسات و سازمان های بین المللی ذی ربط و ایجاد ارتباط و هماهنگی با سایر دستگاه ها در جمع آوری، تنظیم و ارایه اطلاعات مربوط به سرمایه گذاری خارجی را بر عهده دارد.»

بر همین اساس سازمان سرمایه گذاری و کمک های اقتصادی و فنی ایران (دفتر سرمایه گذاری های خارجی و آژانس تشویق سرمایه گذاری خارجی ایران) و معاونت دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه وظایفی را در این زمینه بر عهده داشته و خدماتی را به سرمایه گذاران خارجی ارائه می دهند. خدمات قابل ارائه عبارتند از؛

- ❖ ارائه اطلاعات و مشاوره لازم به سرمایه گذاران خارجی.
- ❖ معرفی زمینه های قانونی و فرصت های سرمایه گذاری از طریق انجام و انجام فعالیت های تشویقی سرمایه گذاری خارجی در داخل و خارج از کشور
- ❖ برگزاری همایش ها و سمینارها، همکاری با سازمان ها و نهادهای بین المللی ذی ربط و ایجاد ارتباط و هماهنگی با سایر دستگاه ها در جمع آوری، تدوین و ارائه اطلاعات مرتبط به سرمایه گذاری خارجی.

❖ اصل چهارم؛ بهبود کارایی و اثربخشی رویه های سرمایه گذاری

ناکارآمدی و نقص رویه ها و نظامات مدیریت سرمایه گذاری خارجی کشور مقصد می تواند سرمایه گذارانی که تشویق به سرمایه گذاری شده اند را ناامید نموده و مانع از ادامه سرمایه گذاری مجدد آنان گردد. همچنین ناکارآمدی این نظامات می تواند منجر به عدم دستیابی کشور مقصد در دست یابی به مواهب جذب سرمایه گذاری خارجی شده و وضعیت در این حوزه باعث رونق اقتصادی و تولید نگردد. در همین زمینه مفاد قانونی در قانون تشویق و حمایت از سرمایه گذاری دیده شده است که عبارت است از؛

❖ ماده 16 آیین نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی

به منظور تسهیل و تسریع در انجام وظایف قانونی سازمان در زمینه های تشویق، پذیرش و حمایت از سرمایه گذار خارجی در کشور، مرکز خدمات سرمایه گذاری خارجی در محل سازمان تشکیل و نمایندگان دستگاه های ذی ربط در آن مستقر می گردند. این مرکز، کانون کلیه مراجعات متقاضیان سرمایه گذاری خارجی به سازمان های ذی ربط خواهد بود.

❖ ماده 18 آیین نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی

نمایندگانی که از طرف دستگاه های ذی ربط معرفی می شوند مجری کلیه امور اجرایی و خدماتی مربوط به آن دستگاه در ارتباط با سرمایه گذاری های خارجی می باشند. دستگاه اجرایی ذی ربط مکلف است به منظور حسن انجام وظایفی که در اجرای قانون و این آیین نامه به نماینده محول گردیده است، وظایف، مسؤولیت ها و اختیارات نماینده را به کلیه واحدهای زیرمجموعه خود ابلاغ نموده و همزمان روند امور اجرایی مربوط به سرمایه گذاری های خارجی در حوزه مسؤولیت خود را به گونه ای بازبینی نماید که انجام وظایف نماینده در مرکز تسهیل گردد.

❖ ماده 20 آیین‌نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی

- وظایف مرکز خدمات سرمایه‌گذاری خارجی به شرح زیر تعیین می‌شود؛
  - اطلاع‌رسانی و ارائه مشورت‌های لازم به سرمایه‌گذاران خارجی.
  - انجام هماهنگی‌های لازم در امور مربوط به اخذ مجوزهای موردنیاز از جمله اعلامیه تأسیس، مجوز سازمان حفاظت محیط زیست، پروانه‌های انشعاب مربوط به آب، برق، گاز، تلفن، پروانه اکتشاف و استخراج معادن و غیره از دستگاه‌های ذی ربط قبل از صدور مجوز سرمایه‌گذاری.
  - انجام هماهنگی‌های لازم در امور مربوط به صدور روادید، اجازه اقامت و صدور پروانه کار افراد مرتبط با سرمایه‌گذاری خارجی.
  - انجام هماهنگی‌های لازم در امور مربوط به سرمایه‌گذاری‌های خارجی بعد از صدور مجوز سرمایه‌گذاری شامل ثبت شرکت مشترک، ثبت سفارش و امور مربوط به ورود و خروج سرمایه، مسائل گمرکی و مالیاتی و غیره.
  - انجام هماهنگی‌های لازم توسط نمایندگان دستگاه‌ها بین واحدهای اجرایی دستگاه ذی ربط آنها در ارتباط با درخواست‌های سرمایه‌گذاری خارجی.
  - مراقبت در حسن اجرای تصمیماتی که در خصوص سرمایه‌گذاری‌های خارجی اتخاذ می‌گردد.
- در راستای اجرای قوانین و سیاست‌های اجرایی مرتبط با توسعه سرمایه‌گذاری خارجی در کشور برخی سازمان‌ها و نهادهای عمومی وظایف مشخصی دارند که از آن جمله می‌توان به معاونت دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه و اداره کل نیروی انسانی و توسعه مدیریت سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران اشاره نمود. در این خصوص فعالیت‌هایی صورت می‌پذیرد و خدماتی نیز ارائه می‌شود که در زیر به برخی از آنان اشاره شده است؛
- ❖ انجام مطالعات و برنامه‌ریزی‌های لازم به منظور طراحی و اصلاح سیستمها و روش‌ها و فرآیند انجام کار در زمینه تشکیلات سازمانی و تهیه پیشنهادهای لازم جهت ارسال به سازمان امور اداری و استخدامی کشور
- ❖ برنامه‌ریزی به منظور توسعه و بهبود مدیریت اجرایی - ستادی و پشتیبانی در سازمان
- ❖ برگزاری همایش‌ها و سمینارها، همکاری با سازمان‌ها و نهادهای بین‌المللی ذیربط و ایجاد ارتباط و هماهنگی با سایر دستگاه‌ها در جمع‌آوری، تدوین و ارائه اطلاعات مرتبط به سرمایه‌گذاری خارجی.

اصل پنجم؛ ایجاد روابط سازنده با ذینفعان

یکی از الزامات تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی، ایجاد روابط اثربخش با ذینفعان موضوع است. ارتباط‌گیری با ذینفعان موضوع سرمایه‌گذاری خارجی و درک صحیح و مناسب از علاقه‌مندی‌ها و ارزش‌های مورد انتظار آنها از سرمایه‌گذاری می‌تواند نقش موثری در افزایش سرمایه‌گذاری خارجی و پایداری آن داشته باشد. لازم بذکر است که موضوع ایجاد روابط سازنده و اثربخش با ذینفعان موضوعی نیست که بتوان در یک بند قانونی بدان اشاره نمود بلکه روح قوانین و مقررات و نظام حکمرانی شرکتی ظرفیت‌های مدیریتی متولی سرمایه‌گذاری خارجی باید در برآیندشان تامین‌کننده روابط مذکور باشند.

همچنین در مجموعه وظایف و ماموریت های مربوط به این اصل در معاونت دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه و آژانس تشویق سرمایه گذاری خارجی ایران سازمان سرمایه گذاری و کمکهای اقتصادی و فنی ایران نیز وظیفه و ماموریت مشخصی در این رابطه مشخص نشده است. البته وظایف مختلف ترویجی، مدیریتی و برگزاری رویدادهای مشترک می تواند منجر به شکل گیری ارتباطات بین سرمایه گذاران خارجی و حوزه های داخلی جذب کننده و نیازمند سرمایه شود.

اصل ششم؛ استفاده از فن آوری جدید برای بهبود محیط های سرمایه گذاری

در خصوص استفاده از فن آوری های جدید برای بهبود محیط های سرمایه گذاری در قوانین و مقررات و مجموعه وظایف سازمان های متولی موضوعی آورده نشده است.

اصل هفتم؛ ایجاد مکانیسم های نظارت و بازنگری برای سیاست های سرمایه گذاری

وجود نظارت های دولتی و اصلاح سیاست ها براساس دریافت بازخوردهای میدانی می تواند منجر به بهبود حکمرانی و کیفیت مدیریت سرمایه گذاری خارجی گردد. این موضوعی است که هم برای سرمایه گذاران و هم برای دولت ها و کشورهای مقصد سرمایه گذاری دارای اهمیت است. اینکه کشورها بتوانند جریان ورودی و حوزه های سرمایه گذاری خارجی را براساس نیازهای واقعی و چارچوب های حکمرانی خوب خود مدیریت نمایند می توان موجب افزایش کارایی و اثربخشی این موضوع شود. در همین راستا قانون گذار مواردی را در قانون تشویق و حمایت از سرمایه گذاری خارجی و مقررات سرمایه گذاری در مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران آورده است که در زیر بدان اشاره شده است؛

❖ ماده 2 آیین نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی

- در مورد اقلام سرمایه ای موضوع بند «د» ماده (1) قانون (شامل حق اختراع، دانش فنی، اسامی و علائم تجاری و خدمات تخصصی) سازمان پس از انجام بررسی های لازم، گزارش مربوط به ایفای تعهدات قراردادی موضوع قراردادهای فن آوری و خدمات را در هیأت مطرح می نماید و وجوه تأیید شده در چارچوب دستورالعملی که هیأت تهیه و به تصویب وزیر امور اقتصادی و دارایی می رساند، توسط هیأت به عنوان سرمایه خارجی ثبت و تحت پوشش قرار می گیرد.

❖ ماده 8 آیین نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی

- هیأت به هنگام ارزیابی و صدور مجوز هر مورد پیشنهاد سرمایه گذاری خارجی، به ترتیب زیر نسبت های تعیین شده در بند «د» ماده (2) قانون را بررسی و احراز می نماید.

❖ ماده 13 آیین نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی

- هیأت مسؤلیت بررسی و اخذ تصمیم نسبت به کلیه درخواست های سرمایه گذاری اعم از درخواست های مربوط به پذیرش، ورود و به کارگیری سرمایه خارجی و خروج سرمایه و منافع حاصله را عهده دار است.

❖ ماده 15 آیین نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی

• سرمایه‌گذاران، درخواست کتبی خود را به همراه مدارکی که در نمونه مربوط مشخص شده است به سازمان تسلیم می‌نمایند. سازمان پس از انجام بررسی‌های لازم و اخذ نظر وزارتخانه بخش ذی‌ربط، درخواست سرمایه‌گذاری را به همراه نظرات کارشناسی سازمان حداکثر ظرف مدت پانزده روز کاری در هیأت مطرح می‌نماید. عدم اعلام نظر وزارتخانه ذی ربط ظرف مدت ده روز از تاریخ وصول استعلام، به منزله موافقت آن وزارتخانه با سرمایه‌گذاری مزبور تلقی می‌شود. براساس تصمیم متخذه که قبلاً نظر موافق سرمایه‌گذار خارجی نیز نسبت به آن اخذ شده است، مجوز سرمایه‌گذاری تنظیم و با تأیید و امضای وزیر امور اقتصادی و دارایی صادر می‌گردد.

❖ ماده 21 آیین‌نامه اجرایی قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی

• وجوه نقدی ارزی موضوع بند «ب» ماده (11) قانون که در یک دفعه یا به دفعات به کشور وارد شده و به ریال تبدیل نمی‌شود، به حساب ارزی بنگاه اقتصادی سرمایه‌پذیر و یا طرح موضوع سرمایه‌گذاری واریز می‌گردد. این وجوه در تاریخ واریز به نام سرمایه‌گذار خارجی ثبت و تحت پوشش قانون قرار می‌گیرد. وجوه یاد شده با نظارت و تأیید سازمان به مصرف خریدها و سفارشات خارجی مربوط به سرمایه‌گذاری خارجی می‌رسد.

❖ ماده 11 مقررات سرمایه‌گذاری در مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران

• کلیه واحدهایی که به موجب مجوز سرمایه‌گذاری، در منطقه ایجاد می‌شوند مکلفند همه ساله گزارش عملکرد و صورتهای مالی خود را به سازمان ارسال نمایند، صورتهای مالی باید به تأیید مؤسسه حسابرسی مورد وثوق سازمان رسیده باشد.

همچنین در راستای اجرای قانون، ذی‌حسابی و اداره کل امور مالی و نظارت بر وام‌ها و تسهیلات خارجی سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران و دفتر سرمایه‌گذاری‌های خارجی سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران وظایفی برای نظارت بر فرآیند سرمایه‌گذاری خارجی را بر عهده دارد. برخی از وظایف نظارتی این سازمان‌ها عبارتند از؛

• بررسی‌های کارشناسی درخصوص ضوابط و مقررات مورد عمل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران درخصوص نقل و انتقالات وجوه ارزی و استخراج وجه مغایرت آن با ضوابط و مقررات مورد عمل موسسات بین‌المللی وام‌دهنده و ارائه طریق لازم و پیگیری آن تا حصول نتیجه جهت رفع مغایرت.

• بررسی‌های کارشناسی ضوابط و مقررات موسسات و سازمانهای خارجی اعطا کننده اعتبار درخصوص تهیه و تدارک خدمات، تجهیزات و ماشین‌آلات.

• بررسی کلیه صورتحسابهای واصله از بانکهای امین و فروشندگان کالا و خدمات خارجی.

• مراقبت و نظارت در حسن اجرای قراردادهای منعقد شده مربوط به اعطا یا دریافت تسهیلات مالی یا اعتباری از خارج و بررسی و اتخاذ تصمیم نسبت به مشکلات حین اجرای موافقتنامه‌ها.

• نظارت در وصول اصل و بهره مربوط به قراردادهای منعقد شده بین وزارت امور اقتصادی و دارایی و دستگاههای اجرایی موضوع پرداخت بیش از موعد وامهای خارجی نگهداری حساب آنها.

- بررسی، نظارت و صدور مجوزهای مربوط به کلیه نقل و انتقالات سرمایه‌ای خارجی در مراحل ورود سرمایه اعم از نقدی، غیر نقدی و خدمات و همچنین خروج سرمایه و سود و سایر حقوق قانونی سرمایه‌گذاران خارجی.

اصل هشتم؛ افزایش همکاری های بین المللی

همکاری با سازمان ها و نهادهای بین المللی در راستای ایجاد بسترهای استاندارد جهانی سرمایه گذاری در کشورهای مقصد و دریافت حمایت و تایید آنان می تواند اعتماد سرمایه گذاران خارجی را بیش از گذشته جلب نماید. این موضوع می تواند سهم بسزایی در افزایش جذب سرمایه گذاری خارجی داشته باشد. در متن قانون تشویق و حمایت از سرمایه گذاری خارجی و آئین نامه آن درباره این همکاری مواردی بیان نشده است.

البته معاونت دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه به همراه دفتر وامها و مجامع و موسسات بین المللی و دفتر روابط اقتصادی خارجی سازمان سرمایه گذاری و کمک های اقتصادی و فنی ایران در رابطه با افزایش سطح همکاری های بین المللی و هماهنگی های فراملی اقدام به برگزاری همایش ها و سمینارها، همکاری با سازمان ها و نهادهای بین المللی ذیربط می نمایند.

ه) نتیجه گیری

با توجه به بررسی ها و مقایسه های صورت گرفته در قسمت های قبلی، در این قسمت به نتیجه گیری پرداخته و توصیه هایی نیز ارائه خواهد شد. با توجه به جدول تکمیل شده در قسمت قبل می توان موارد زیر را بعنوان نتایج مطرح نمود؛

1. لزوم تقویت مفاد قانونی و اقدامات سازمان های دولتی در راستای تقویت دسترسی و افزایش شفافیت مورد نیاز نظام مدیریت سرمایه گذاری خارجی در ایران

2. آزادی جریان اطلاعات اقتصادی و سرمایه گذاری با هدف ایجاد امکان تصمیم گیری مطلوب برای سرمایه گذاران

3. افزایش میزان تولید، انتشار و روزرسانی اطلاعات مورد نیاز سرمایه گذاران خارجی بمنظور تقویت قابلیت پیش بینی پذیری، شناخت و تحلیل ریسک های موجود در کشورهای مقصد سرمایه گذاری

4. تقویت ارتباطات خارجی موثر و کارآمد نظام سرمایه گذاری خارجی ایران و توسعه برنامه های تابعه نظام دیپلماسی اقتصادی

5. بکارگیری و استفاده از فناوری های نوین اطلاعاتی، ارتباطی و مالی در حوزه سرمایه گذاری خارجی با هدف تسریع، تسهیل و مدیریت مطلوب جریان سرمایه گذاری خارجی از طریق تدوین یا اصلاح قوانین موجود و تحول در وظایف و ماموریت های سازمان های دولتی مرتبط با آن.

6. ایجاد، تقویت و راهبری مطلوب نظام هماهنگی و ارتباط بین بخشی فیما بین معاونت دیپلماسی وزارت امور خارجه و وزارت امور اقتصاد و دارایی (سازمان سرمایه گذاری و کمکهای اقتصادی و فنی ایران)

7. اجرای برنامه های ارزیابی سیاستی در حوزه قوانین و سیاست های مرتبط با حوزه سرمایه گذاری خارجی و احصاء اصلاحات و اقدامات تحولی موردنیاز در حوزه قوانین و مقررات موجود

8. یافتن مکانیزم ها و راهکارهای افزایش همکاری های بین المللی مرتبط با افزایش جریان سرمایه گذاری خارجی در سایه تحریم ها و دشمنی ظالمانه کشورهای غربی با کشور

9. ارائه تضمین های معتبر و موثق مالی و بیمه ای به سرمایه گذاران خارجی با هدف ایجاد امنیت سرمایه گذاری برای آنان

10. توسعه ظرفیت ها و مکانیزم های نظارتی و ارزیابی عملکرد نظام مدیریت سرمایه گذاری خارجی بمنظور اشراف بیشتر بر فرآیند و جریان سرمایه گذاری خارجی و نسبت آن با سایر نظامات اقتصادی، فرهنگی و ... کشور

منابع

ربانی، پوررجب و رحمانیان، ص 168 (ش 243-244) سیمای اقتصاد صفحات 168-177

سازمان توسعه تجارت ایران، کتاب مقررات صادرات و واردات 1402 (تعرفه گمرکی سال 1402)، تهران 1402

سامانه ملی قوانین و مقررات، 1402

سازمان توسعه تجارت ایران، 1402

سازمان سرمایه گذاری و کمکهای اقتصادی و فنی ایران، 1402؛ <https://investiniran.ir>

سازمان توسعه تجارت ایران، 1402؛ <https://tpo.ir>

پایگاه اطلاع رسانی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن ایران، 1402؛ <https://iccima.ir>

درگاه خدمات مناطق آزاد و ویژه ایران، 1402؛ <https://www.freezones.ir/fa/freezones>

پایگاه اطلاع رسانی معاونت دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه، 1402؛ <https://economic.mfa.ir>

پایگاه رسمی اطلاع رسانی کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل، 1402؛ <https://unctad.org>

پایگاه داده تجاری سازمان ملل متحد، <https://comtradeplus.un.org>

https://fa.wikipedia.org/wiki/%D%8B%3D%8A%7D%8B%2D%85%9D%8A%7D86%9_%D%8AA%D%8AC%D%8A%7D%8B%1D%8AA_%D%8AC%D%87%9D%8A%7D%86%9DB8%C